

İklim Değişikliği Bağlamında Kıyı Başkentlerinin Durumu ve Yer Değişikliklerine Yönelik Etkileri Üzerine Bir İnceleme

Gülizar ÇAKIR SÜMER

İnönü Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
gulizar.sumer@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6642-5130

Öz

Ülkelerin büyük çoğunluğu deniz ya da okyanus kıyısında bulunmaktadır. Bu durum başkentlerin yer seçiminde belirli derecede etkilidir. Şöyle ki dünyadaki başkentlerin çoğunluğu kıyıda yer almaktadır. İklim değişikliğinin kıyı yerleşimleri üzerindeki olumsuzlukları dikkate alındığında, durum başkentler açısından daha önemli hale gelmektedir. Taşıdığı nüfus ve işlevler dikkate alındığında başkentlerin yer değiştirme kararlarının sosyal ve ekonomik maliyetlerinin olacağı ortadadır. Bu durum, başkentlerin ve özellikle de kıyı kesiminde bulunan başkentlerin iklim değişikliği açısından yer değişikliklerinin değerlendirilmesini gündeme getirmektedir. Bu çalışmanın savı, iklim değişikliği nedeniyle pek çok ülkede ve özellikle kıyıda yer alan başkentlerin yer değiştirmesine olan ihtiyacın artacağıdır. Çalışmada, nitel yaklaşım çerçevesinde araştırma deseni olarak durum çalışması benimsenmiş ve bu bağlamda doküman analizleri yapılmıştır. Kıyıya sahip ülkelerin başkentlerinin çoğunlukla kıyıda olduğu, iklim değişikliğine bağlı zararların tekrarlanma sıklığının arttığı ve başkent yer seçiminde iklim değişikliğinin önemli bir etken haline gelmeye başladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Başkentler, iklim değişikliği, başkentleri yeniden yerleştirme
JEL Sınıflandırma Kodları: R38, R52.

An Essay on the Status of the Coastal Capitals In Context Of The Climate Change and Its Effects On The Relocation*

Abstract

The majority of the countries are situated along the coasts of seas and oceans. This has an influence, to an extent, on the selection of the locations of capitals. That is to say that most of the capitals in the world are located on coasts. When the adverse effects of the climate change on the coastal settlements are taken into account, this becomes even more significant for the capital cities. On the other hand, considering their population and the functions that they serve, it is clear that decisions to relocate capital cities would have social and economic costs. This underlines the necessity to analyze the relocations of the capitals, especially ones, situated along the coasts, within the context of the climate change. In this study, Case studies were adopted as the research design within the scope of qualitative approach and document analyses were conducted in that regard. It has been concluded that the capital cities of the countries with coastal lines are generally located at the coastal areas, the frequency of the climate change induced damages increase and the climate change has become a significant factor in selecting a location for a capital city.

Keywords: Capitals, climate change, relocation of the capitals
JEL Classification Codes: R38, R52.

* Extended abstract is presented at the end of the article.

Geliş Tarihi (Received): 31.10.2019 – Kabul Edilme Tarihi (Accepted): 17.01.2021

Atıfta bulunmak için / Cite this paper:

Çakır Sümer, G. (2021). İklim değişikliği bağlamında kıyı başkentlerinin durumu ve yer değişikliklerine yönelik etkileri üzerine bir inceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11 (1), 243-266. Doi: 10.18074/ckuiibfd.640901.

1.Giriş

İklim değişikliği başta olmak üzere pek çok çevre sorunu büyük boyutlarda ve geri dönüşü imkansız olan ekolojik, ekonomik ve sosyal etkilere sahiptir. Sahip olunan altyapının niteliği, kentleşmenin yönlendirilme biçimi, ülkelerin gelişmişlik düzeyi iklim değişikliğine bağlı afetlerden etkilenme ve toparlanma derecesini belirleyen unsurlardandır. Kentleşmenin betonlaşmayla birlikte yürütülmesi gibi yanlış tercihler iklim değişikliğinin etkilerini ağırlaştırmaktadır. Kentler daha fazla afete uğrar hale gelmekte ve büyük yıkımlar ortaya çıkmaktadır. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki büyük kentlerde sıklıkla yaşanan taşkın olaylarının ve fırtınaların etkisiyle can ve mal kayıpları artmakta, altyapı kullanılamaz hale gelmekte, sosyal, ekonomik ve ekolojik maliyetler yükselmektedir.

Herhangi bir kent için aşırı hava olaylarından kaynaklanan risk düzeyi, o şehrin konut, altyapı kalitesiyle ilgili olduğu gibi nüfusun ve acil durum hizmetlerinin ne kadar iyi hazırlandığına bağlı olarak da değişebilmektedir. Bu bakımdan genel olarak yüksek gelirli ülkelerin şehirleri konut ve altyapıya yönelik yoğun yatırımları nedeniyle daha az risk taşımaktadır (Huq, Kovats, Reid ve Satterthwaite, 2007, s. 4). Ancak bugün gelişmişler grubunda yer alan pek çok ülkede yaşanan fırtınalar, seller ve dalga yükselmeleri gibi iklimsel afetler, gelişmiş ülkelerin de iklim değişikliğine karşı koymada yetersiz kalabildiğini veya kalabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle sık aralıklarla yaşanan bu tür yıkıcı afetler, ülkelerin iklimsel olaylara bağlı direncini azaltmakta, mali ve zamansal nedenlerle yenilenemeyen altyapı, iklimsel yıkımları daha şiddetlendirmektedir.

Başkentler, ülkeler için ulusal birliği temsil etmeleri ve uluslararası alanda ülkenin dışarıya açılan kapısı ve yüzü olarak bir temsilci niteliğindedir. Bu nedenle başkentlerin yer seçiminde belli özellikler dikkate alınmaktadır. Başkentlerin seçiminde birden çok etmen dikkate alınmakta olup stratejik konumu, ekonomik yapısı, ulaşım seçenekleri, su kaynakları ve hatta çevresel unsurlar belirleyici olabilmektedir. Başkentler taşıdığı ulusal ve uluslararası siyasi, yönetsel, kültürel, sosyal ve ekonomik işlevlere ek olarak büyük bir nüfusu taşımakta ve çoğunlukla ülkenin en büyük metropolü olma özelliğini de üstlenmektedir. Bu özellikleri taşıması, ülkeler için başkentlerin sorunlarının ele alınmasını ve çözülmesini öncelikli hale getirmektedir.

Bir yerin başkent olarak seçilmesinde farklı unsurlar (tarihsel, manevi, siyasi, dinsel, kişisel, coğrafi, ekonomik, güvenlik vb.) etkili olabilmekteyken bugün bu unsurlara iklim değişikliği gibi küresel çevresel sorunlar da eklenmiş ve baskın nedenlerden biri haline gelmiştir. Çevre sorunlarının artan etkisi uluslar için çeşitli boyutlarda baskı oluştururken, kıyı yerleşimler ve özellikle de başkentler bu

baskılar karşısında yer değiştirme veya altyapıyı güçlendirme gibi çeşitli önlemler olarak işlevlerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

İklim değişikliğinin başkentler üzerindeki etkilerini değerlendirmede “kıyı şehri” olma gibi bir ölçüt bile dikkate alındığında bu şehirler için çok sayıda zarara maruz kalma söz konusu olabilmektedir. Kıyı başkentlerinin aynı zamanda ülkenin en büyük metropolü olması ülke açısından yaşanabilecek maddi ve manevi kayıpları arttırmaktadır. Deniz seviyesinin yükselmeye başlaması, pek çok kıyı yerleşiminde olduğu gibi kıyıdaki başkentlere de sosyal ve ekonomik anlamda ciddi zararlar vermektedir. Bu noktada taşıdığı nüfus ve işlevler dikkate alındığında özellikle kıyı kesiminde bulunan başkentlerin mevcut ve gelecekteki durumunun değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Günümüzde iklim kaynaklı yeniden yerleştirmeler gerçekleşmekte ve yeni yerleşim yerleri arayışları artmaktadır. Ülke yönetimleri için süreci yönetmek ciddi maliyetleri bulunan bir durum iken başkent gibi ulusal ve uluslararası ekonomik, kültürel, demografik ve siyasi önemi bulunan kıyı başkentlerinin yer değiştirmesi önümüzdeki dönemde sıklıkla yaşanılacak durumlardan biri haline gelmektedir. Bu çalışmada amaç, iklim değişikliğinin etkilerini kıyı başkentlerini dikkate alarak ve özellikle önümüzdeki dönemlerde yeni başkentlerin belirlenmesinde iklim değişikliğinin önemli bir unsur olacağını ortaya koymaktır.

2. İklim Değişikliği ve Etkileri

Küresel toplumun belli dönemlerde öne çıkan savaş, açlık, salgın hastalık, göç, ekonomik krizler ve afetler gibi sorun alanları bulunmaktadır. Bu anlamda 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel toplumun gündem konusu olmaya başlayan çevre sorunları bugün farklı boyutlarla ve etkilerle kendini göstermektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri küresel iklim değişikliği ve küresel ısınmadır.

İklim değişikliği, iklimin ortalama durumunda onlarca yıl ya da daha uzun yıllar boyunca devam eden istatistiksel olarak anlamlı değişimlerdir (Türkeş, 2008, s. 22). Küresel ısınma iklim değişikliğinin bir biçimidir. Soğuma şeklinde de gerçekleşebilen iklim değişikliği bugün kuraklık, buzulların erimesi, ani hava olayları, fırtına, deniz seviyesinin yükselmesi gibi olaylarla kendini göstermekte ve dünya yüzeyinde geri dönüşsüz yıkımlara neden olmaktadır.

Küresel ısınma sahip olduğu ölçeğin büyüklüğü ve gelecekle ilgili olması gibi nedenlerle diğer tüm sorunlardan farklı bir sorundur (Giddens, 2011, s. 8). İklim değişikliğinin etkilerine maruz kalma açısından gelişmiş ve gelişmekte olan veya kuzey ve güney ülkeleri açısından uzun dönemde bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak ilk etapta yoksul ve özellikle de kıyı ve ada özelliğinde olan ülkelerinin zarar görülebilirliklerinin ve kırılganlık düzeylerinin daha fazla olacağı ortadadır. Azalan gıda ve su kaynakları, aşırı sıcak veya soğuklar, kuraklık, çölleşme gibi

sorunlar iç bölgelerdeki yerleşimler için önemli birer tehdit unsurlarıdır. Bu anlamda kıyı veya diğer bölgeler için iklim değişikliğinin etkilerini azaltma konusunda uyum (adaptasyon) ve sera gazı azaltım (mitigasyon) politikaları öne çıkmaktadır. Azaltım politikalarının uzun dönemde sonuçlarını gösterecek olması nedeniyle kıyı yerleşimleri için ilk etapta, değişen iklim koşullarına karşı direnç arttırmaları ve uyum sağlamaları yönünde seçenekler önemli hale gelmektedir.

Azaltım politikaları, iklim değişikliğini önlemeyi amaçlarken, adaptasyon politikaları ise yaşamı iklim değişikliğine göre yeniden düzenlemeyi amaçlamaktadır. Azaltım politikaları yaygın davranış değişiklikleri ve teknolojik ilerlemeleri içermektedir. Azaltım stratejileri genellikle sermaye yoğun olduğu için kısa vadede pahalıdır ve kentsel sistemler için temel değişiklikler gerektirmektedir (World Bank, 2010, s. 11). Uyum politikaları, deniz duvarları ya da sel setlerinin yapılması, mahsullerin çeşitlendirilmesi, altyapının güçlendirilmesi ve hatta yer değiştirme gibi önlemleri içermektedir (Moellendorf, 2015, s. 174).

Küresel iklim değişikliği riskleri, şehirler için yeni bir takım güvenlik açıkları oluşturmaktadır. Örneğin iklim değişikliği ile bağlantılı aşırı hava olaylarındaki artış, büyük şehirleri ve özellikle kıyı bölgelerindeki şehirleri istikrarsız ve güvensiz bir hale getirmekte ve aynı zamanda iklim değişikliği şehirlerdeki afetlerin doğasını da çok yönlü olarak biçimlendirmektedir (McCarney, Blanco, Carmin ve Colley, 2011, s. 258). Küresel ısınmanın özellikle kıyı kentleri için taşıdığı riskler olarak daha yüksek sıcaklıklar, su kıtlığı, artan seller ve yükselen deniz seviyesi sayılabilir (Alam ve Rabbani, 2007, s. 82). Uzmanlar iklim nedeni olarak kıyıların sular altında kalacağı, yüzey ve yeraltı sularının tuzlanacağı, erozyonun artacağı ve bunlara bağlı sosyal ve ekonomik zararların zaman için yaygınlaşıp hızlanacağı konusunda hemfikirdirler. Bazı ülkeler ve kıyı şehirleri tam anlamıyla ortadan kalkacak olsa da geri kalanlar için yeni duruma hızlı uyum sağlamak gerekecektir (Muggah, 2019).

İklim değişikliği ve göç konusundaki tartışmalar daha çok Güney kutbu üzerine yönelik etkilere odaklanmış olmakla birlikte bu kriz Kuzey kutbunda da hızla ilerlemektedir. Kuzey kutbunda binlerce yıldır yaşayan topluluklar iklim değişikliğinin hızlandığı sel, erozyon ve aşırı hava olaylarının tehdidi altındadır. Harcanan milyonlarca dolar ve geleneksel yöntemler sorunu çözememektedir. Bu toplulukların korunması için tek uygun yol ise yer değiştirmedir (Bronen, 2011, s. 357). Örneğin Arktika bölgesinde iklim değişikliğinin etkileriyle birlikte yerli Inuit halkının geleneksel beslenme, barınma ve avlanma alışkanlıkları olumsuz etkilenmektedir. Avlanan balık türleri ve gıda güvenliği azalmakta, sağlık sorunları artmakta, özellikle kıyı yerleşimleri artan fırtına ve aşırı hava olaylarına maruz kalmaktadır (Uysal Oğuz, s. 2017). Bazı Alaska topluluklarında ise iklim değişikliği nedeniyle yeni koşullara nasıl uyum sağlanacağı ve yer değiştirileceğine ilişkin acil planlama tartışmaları sürmektedir.

Şöyle ki, 2004-2005 yılları arasında meydana gelen üç büyük fırtına, bir Yupik Eskimo kıyı yerleşimi olan Newtok'ta kıyı erozyonunu hızlandırdığından dolayı köy sular altında kalmış, kanalizasyon suyu taşmış, içme suyu ve gıda satış yerleri zarar görmüş, evler boşaltılmış ve temel hizmetler sunulamamıştır (EPA, 2016).

İklim koşulları geçmişte üretim ve nüfus dağılımını etkilediği gibi bugün de aynı etkileme gücüne sahiptir. Değişen iklim koşullarına bağlı olarak ekonomik faaliyetler ve insan yerleşimleri zarar görmekte ve yer değiştirmektedir. Sağlık şartlarının ve yaşam düzeyinin kötüleşmesi yer değiştirmede önemli bir neden haline gelmektedir. İklimsel değişiklikler tarımsal ve hayvansal üretim koşullarını değiştirmekte, ürün kalitesi ve verimliliği azalmakta; azalan ve bozulan doğal kaynaklar sanayi üretiminden turizme kadar pek çok alanda ekonomik zararlara neden olmaktadır. Ekonomik koşulların etkilediği sosyal huzursuzluklar giderek daha fazla artış göstermektedir. Yeni iş ve yaşam yeri arayışı insanları farklı yerlere göç etmeye zorlamakta ve bugün iklim göçü eğilimi artmaktadır.

İklim göçü daha çok "kırılgan" olarak adlandırılan ülkeler için dillendirilmektedir. Ancak ilerleyen zamanda ağırlaşan iklim koşullarının diğer ülkeler için de doğrudan veya dolaylı olarak ağır kayıplar ortaya çıkarması muhtemeldir. İlk etapta kıyı ve sosyo-ekonomik güçten yoksun ülke grupları öne çıkmaktadır. Bunların çoğu Asya, Afrika, Güney Amerika ve küçük ada ülkelerinden oluşmaktadır. Bu ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadelesinde altyapıyı güçlendirmeye ilişkin alınan önlemler yetersiz kalmakta, sosyo-ekonomik anlamda da güçlendirilip desteklenmeleri gerekmektedir. Kırılgan olarak adlandırılan bu ülkeler aynı zamanda iklim adaleti tartışmalarının odağında yer almaktadırlar.

3. Başkentlik, Başkentlerin İşlevleri ve Yer Değiştirme Nedenleri

Başkentlerin yer seçiminde tarihsel olarak farklı nedenler belirleyici olmuştur. Savunma ve güvenlik açısından elverişli olması bir yerin başkent olarak seçilmesinde en önemli nedenlerden biriyken, taşıdığı ekonomik işlevler de bu seçimde etkili olmaktadır. Coğrafi anlamda başkent nereye yerleşeceğinde ülke içi siyasi, sosyal, ekonomik ve ekolojik durumlar etkili olabilmekteyken komşu ülkelerle olan ilişkiler de başkent yer seçiminde belirleyici unsurlardandır.

Başkent, herhangi bir şehirden farklıdır. Ülkenin diğer şehirleri arasındaki lider şehirdir (Tankut, 1993, s. 21). Başkent temelde merkezi yönetimin yerleşme yeridir. Devlet kurumları burada bulunmakta ve önemli kararlar bu şehirlerde alınmaktadır (Gottmann, 1985, s. 542). Bir başkent ülkenin ticari, kültürel ve nüfus çekim merkezidir. Genellikle tarihi bir ticaret merkezi, ulaşım ve iletişim merkezidir (nationalgeographic, 2019).

20. yüzyılda dünya genelinde başkent sayısında büyük artışlar gerçekleşmiştir. 1900'de yaklaşık olarak kırk ulus devlet varken, 1. ve 2. Dünya savaşları ve

imparatorlukların parçalanması gibi gelişmeler, 2000 yılında dünyadaki başkent sayısını 200'ün üzerine çıkarmıştır (Gordon, 2006, s. 1). Başkentlik, eski uygarlıklardan beri devam etmektedir. Politik, ekonomik ve sosyal işlevlerine ek olarak taşıdığı nüfus bakımından başkentler ülkeler için en önemli merkezlerdir. Ekonomik odaklar olmalarının yanı sıra hükümetin yerleştiği yerler olarak işlev görmektedirler. Bu bakımdan ülke içinde politik etkiye sahiptirler.

Başkent bir siyaset bilimci için iktidar ve yönetim yeri, ekonomist için kamu sektöründe istihdamda en fazla paya sahip, ticaret, sanayi ve para politikalarının yapıldığı yer iken mimar için park, bina ve anıtlar açısından en avantajlı olan yerdir (Campbell, 2003, s. 3). Devletlerin sembolü olan başkentlerin fiziksel görünüşleri, toplumun sosyal, ekonomik ve politik güçlerinin yansımasıdır (Uluğ, 2004, s. 39). Bu noktada başkentlerin ülkeleri için politik, ekonomik, sosyal ve kültürel kimliği şekillendirici rollerinin olduğu söylenebilir.

Modern dünyanın büyük devletlerinin ortaya çıkış sürecinde başkentler kalabalık nüfusa sahip iken, önemli ticaret ve sanayi kentlerinin çoğunun nüfusu daha az olmuştur (Mumford, 2007, s. 441). Ülkelerin kontrol ve karar merkezleri olan başkentler, taşıdıkları nüfus, aldığı göçler ve işlevleri dikkate alındığında özellikle hızlı kentleşen ülkelerde pek çok yönden güvenlik açığına ve yetersiz altyapıya sahip yerleşimlerdir. Ülkelerin hem başkenti hem de en büyük şehri olma özelliğinde olan pek çok şehir bulunmaktadır. Örneğin dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip şehri olarak bilinen Tokyo, hem başkent hem de metropol işlevlerini birlikte yüklenmektedir.

Dünyadaki ülkelerin yaklaşık yüzde 30'unun başkenti aynı zamanda en büyük şehri değildir (Potter, 2017, s. 1). Yani başkentler pek çok ülke için aynı zamanda en büyük metropoldür. Başkentlerin özellikle ülkenin en büyük metropolü olma özelliğini taşıdığı durumlarda sahip olduğu sorunlar ve bu sorunların yönetimi daha büyük önem taşımaktadır.

Başkentler, seçim nedenleri ne olursa olsun ilerleyen dönemde meydana gelen bazı gelişmeler nedeniyle değiştirilmek zorunda kalmışlardır. Başkent değiştirme geçmişte sıklıkla yaşanırken, bugün belli durumlarda yaşanmaktadır (Valigholizadeh ve Ahmadipour, 2015, s. 52). Bu anlamda istilalar, saldırılar, yağmular, salgın hastalıklar, kıtlık, ticaret yollarının değişmesi ve deprem gibi afetler karşısında bir başkent in toparlanması, yeniden inşa edilmesi zor ve uzun zaman aldığından başkent in değişmesi durumu daha sıklıkla gerçekleşebilmekteydi. Yönetimsel ve ekonomik işlevlere ek olarak sahip olduğu nüfusu, trafiği, kirliliği ve konut sıkıntısını azaltılmak ve yeni bir bölgesel canlanma başlatmak amacıyla da başkentler yer değiştirebilmektedir.

Bugün dünyanın farklı yerlerinde kırktan fazla ülke başkent inin yerini değiştirmeyi düşünmektedir. Bunların çoğu gelişmekte olan ülkelerdir. Ancak

Japonya, Güney Kore, Birleşik Krallık gibi ülkelerde de başkent değişikliği gündemdedir. Pek çok Latin Amerika ve Afrika ülkesinde kentli nüfusun en az % 25'i başkentte yaşamaktadır. Bu ülkelerin çoğunda, GSYİH'nın % 20'sinden fazlası yine başkentte üretilmektedir. Bu yoğunluk pek çok sorunu beraberinde getirmektedir (Rossman, 2017). Afrika'da ülkelerin kendi içlerinde ekonomik kalkınma açısından farklılıklar bulunmaktadır. Kentsel alanlar ve özellikle de başkentler, kırsal alanlara göre daha zengin durumdadır(Nkomo vd., 2006, s.13).

Yönetmel ve ekonomik işlevlerin toplandığı başkentlerde, bu yoğunlaşmanın ortaya çıkardığı sorunları çözmek ile ülkenin geri kalanı açısından oluşan zararları gidermek amacıyla başkentler yer değiştirme veya işlevlerini diğer bazı şehirlere aktarma yoluna gidebilmektedir. Örneğin, (The Diplomat, 2020) Güney Kore'nin başkenti Seul'un yoğun nüfus çekmesi nedeniyle ülkede diğer şehirlerin nüfusunun azalması ve artan emlak fiyatları şehirlerarası dengesizlik sorunu ortaya çıkarmıştır. Bu sorunu çözmek için idari başkent olarak 2007'de kurulan Sejong'da süreç yavaş ilerlemektedir. Seul'den çekmesi beklenen nüfusu çekemeyen şehirde sadece idari değil, istihdam, eğitim ve kültürel teşviklerin sağlanması gereği de dile getirilmektedir.

Artan nüfus, kentsel yayılma ve ekonomik işlevler başkentlerin yönetilmesini zorlaştırmaktadır. Örneğin, Endonezya'nın 1945'te Hollanda'dan bağımsızlığını kazanmasından itibaren çeşitli zamanlarda gündeme gelen başkent değişikliği fikri 2016'da yapılan bir anketle netleşmeye başlamıştır. Başkent Jakarta trafik sıkışıklığı açısından dünyanın en kötü kentlerinden biridir. Trafik sıkışıklığının ekonomiye zararının yıllık 6.8 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir (bbc, 2018). Japonya'nın 1960'dan sonra iki defa başkentini Tokyo'dan Sendai ve Nagoya'ya taşımayı düşünmesinin temel sebebi olarak şehrin kalabalık ve arazi fiyatlarının çok yüksek olması gösterilmektedir (Miyakawa'dan aktaran Kalem, 2015, s. 6). Japonya'da başkent Tokyo'nun işlevlerinin yeniden konumlandırılması gündemdedir. Bunun temel gerekçeleri olarak genel hükümet reformlarının başarı düzeyini artırmak, Tokyo'daki aşırı yoğunlaşmayla(siyaset, ekonomi, nüfus) ilgili sorunları çözmek yer almaktadır. Ayrıca afete hazırlık kapasitelerini güçlendirmek gibi temel bir gerekçe de söz konusudur. Tokyo'da büyük bir deprem veya afet durumunda ülkenin her yerinde işlevler duracağı ve bu durumun tüm ülkeyi olduğu kadar diğer ülkeleri de etkileyeceği (MLIT, 2008) ortadadır. Yani Japonya'da başkenti taşımak yerine başkent işlevlerinin dağıtılması yönünde bir seçenek değerlendirilmektedir (Nikkei Assia, 2020).

İran'ın başkenti Tahran'ı taşınması da gündeme gelmiştir. Bunun altında yatan nedenler çeşitli olmakla birlikte, 8 milyondan fazla kişinin Tahran'da yaşıyor olması, 4-5 milyon kişinin eğitim ve çalışma amaçlı olarak Tahran'a yakın bölgelerden şehre geliyor olması hava ve gürültü kirliliğini ile trafik sıkışıklığını artırmakta; kentsel altyapı üzerinde baskı yaratmaktadır. Ayrıca deprem riskinin varlığı (Iran 2011) da Tahran'ın nüfusunu azaltma isteğini tetikleyen unsurlardır.

Başkentini değiştiren çok sayıda ülke bulunmakla beraber başkent değiştirme deneyimlerinde ortak noktalar bulunmaktadır: Öncelikle yeni mekânla birlikte yeni bir toplumsal yapının ortaya çıkacağına olan inanç vardır. Yeni bir sosyo-ekonomik yapılanma arayışı vardır. Ulusal anlamda bütünleşmenin sağlanması ve bunun simgesi olarak yeni bir başkent seçilmesi ile ekonomik anlamda ülkenin iç kesimlerini canlandırması (Alkan, 2004, s. 265) gibi amaçlar bulunmaktadır. Ancak ekonomik canlanmayı sağlama aracı olarak benimsenen başkentlik politikasının bu amaca her zaman için hizmet edebildiği söylenemez. Örneğin (Taylor ve Derudder, 2014, s. 2): Ottawa Toronto'ya, Ankara İstanbul'a ve Astana ise Almatı'ya ekonomik anlamda rakip olamamaktadır.

Güvenlik gerekçeleri başkentlerin yer değiştirmesinde önemli nedenlerdendir. Örneğin Sovyetler Birliği Döneminde Avrupa'ya yakın bir kıyı şehri olarak seçilen başkent St. Petersburg, 1917 Devrimi'yle birlikte Lenin tarafından Batının etkilerini ortadan kaldırmak ve güvende olmak amacıyla tekrar Moskova'ya taşınmıştır (Gottmann, 1977, s. 240). Aynı şekilde Pakistan, 1970'de başkentini donanma saldırılarından korunmak için sahil şehri olan Karaçi'den bir iç şehir olan İslamabad'a, Tanzanya başkentini kıyıda yer alan Daressalam'dan ülkenin merkezine yakın olan Dodoma'ya ve Nijerya kıyı şehri olan Lagos'tan ülkenin ortasında yer alan Abuja'ya taşımıştır (Liu, 2017, s. 155). Nijerya'nın başkentini taşımasındaki temel neden Abuja'nın ülkenin birçok etnik ve dini grubu için daha tarafsız bir bölge olarak görülmesidir (The Week, 2019).

Bazen bölgesel uzlaşma veya bölgesel merkezleşme gibi nedenlerle nispeten küçük şehirler başkent olarak seçilebilmektedir. Bu durumda uzlaşma sağlamak için federal başkentler olarak daha küçük şehirler seçilmektedir. Bu durum 1800'lerden itibaren sık görülmekte olup Washington, Bern, Ottawa, Canberra, Pretoria, Yeni Delhi ve Bonn örnekleri bulunmaktadır (Gottmann, 1977, s.240).

Başkentlerin ülkenin iç kısmında yer alması durumunda ülkenin geri kalan kısmıyla bağlantı kurulmasında ve dengeli kalkınma açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ülkenin merkezinde yer alması bir gelişme ve kalkınma politikası olarak görülmekte olduğundan başkent ülkenin nispeten merkezde yer alması tercih edilmektedir. Örneğin (Liu, 2017, s. 155) Brezilya'nın kıyıda Rio de Janeiro'da yer alan başkentini ülkenin iç kesiminde yer alan Brasilia'ya taşımasındaki amaç bölgede ekonominin dengeli gelişmesini sağlamaktır. Rio'nun savaş gibi bir durumda savunmasız olması, oldukça kalabalık, kosmopolitan ve çekim gücünün olması; mevcut toprağın yetersizliği, su ve yiyecek gibi her türlü ihtiyacın karşılanması noktasında yaşanan zorunlukların varlığı, birçok yönden verimli hizmet edemeyen başkent Rio'dan çıkarılmasını (Marcondes, 1959, s. 159) gerektirmiştir.

Afrika sahillerinde yer alan başkentlerin çoğu sömürgeci devletler tarafından kurulan ticaret merkezleri, kıyı kaleleri ve köleler için yerleşim yeri olarak ortaya

çıkmıştır. Sahraaltı Afrika'daki başkentlerin çoğunluğu yine 19. yüzyılın ortaları ve 20. yüzyılın başlarında Avrupalılar tarafından belirlenmiştir (Clarke, 1971, s. 33). Batı Afrika'da başkentlerin çoğu ulusal anlamda önemli işlevlere sahip olup, alt bölgelerdeki şehirlere oranla benzersiz işlev ve özelliklere sahiptirler (Takyi, 2016, s.169). Sömürgeleştirilen ülkelerin çoğunda tek kentin egemenliğinin olması, bu kentin hem yönetsel hem de ekonomik faaliyetleri bünyesinde toplama gibi işlevlerini bugün devam ettirmektedir. Yani başkent seçiminde ekonomik ve ticari nedenler önemlidir. Özellikle Afrika'daki sömürgecilik tarihi içerisinde ortaya çıkmış olan pek çok başkent bugün aynı işlevlerini devam ettirmesi, başkentten yeniden seçilmesinin uluslar için zor bir karar olduğu ve ciddi maliyetlere neden olacağı anlamına gelmektedir. Başkentte altyapının gelişmişliği, mevcut sanayi yatırımları ve yerleşik kamu kurumlarının varlığı dikkate alındığında bu ülkeler için başkenti değiştirmenin maliyetine katlanmakla iklim değişikliğinin maliyetine katlanmak arasında bir tercih yapmak söz konusu olmaktadır.

Dünya şehir ağındaki büyük şehirlerin çoğu başkentlerdir (Taylor ve Derudder, 2014, 1). Küreselleşme ve Dünya Şehirleri Araştırma Ağı (Globalization and World Cities) (GaWC, 2018) ve Küresel Güç Şehri Endeksi (Global City Power Index) (GPCI, 2018) 2018 verilerinde başkentlerin çoğunlukla yer alması, bu şehirlerin uluslar için aynı zamanda birer küresel rekabet merkezleri olduğunu ortaya koymaktadır. Küreselleşmenin oluşturduğu yeni bir şehir tipi olarak küresel şehirler sıralamasında daha çok başkentlerin yer alması bugün ülke ekonomileri açısından başkentlerin taşıdığı önemi ortaya koyma açısından anlamlıdır. Ülkeler küresel güç yarışında bu şehirler aracılığıyla yer alabilmektedir. Bu noktada başkent aynı zamanda en büyük metropol özelliğini taşıyorsa o zaman başkent yönetimi daha önemli ve zor bir hal almaktadır. Bu tür başkentlerin her ne sebeple olursa olsun zarara uğraması aynı zamanda ulusal anlamda ciddi kayıplara neden olmaktadır.

Başkentten yüklenmesi gereken görevleri tek başına bir şehre yüklemenin maliyetleri ve zararlı etkileri dikkate alındığında işlevlerinin farklı şehirlere dağıtılması önemli bir çözüm aracı olmaktadır. Nitekim yasama, yürütme ve yargı işlevlerini iki ya da daha fazla şehre bölen ülkelerin varlığı bilinmektedir. Bu şekilde hem işlevlerin tek şehirde toplanmasının yaratacağı sorunlar giderilebilmekte hem de diğer şehirlerde sosyal ve ekonomik alanlarda canlanma sağlanmaya çalışılmaktadır. Bolivya, Güney Afrika ve Benin bu ülkeler arasında yer almaktadır.

4.Dünya Başkentlerinin Konumları

Dünyada devlet sayıları net değildir. Farklı kuruluşlar tarafından farklı sayılar ifade edilmektedir. Bu sayı 195 (FAO, 2019), 193 (UN, 2019), 196 (britannica, 2019), 190 (bbc, 2019), 200 (Barcelona Field Studies Centre, 2019), 218 (World Bank, 2019) vb. değişiklik göstermektedir. Bugün dünya üzerinde, 193'ü BM

üyesi devlet ve 12'si BM tarafından tanınmayan devlet olmak üzere, toplam 205 devlet (Vatikan dâhil edilirse 206), fiilen bağımsız olmayan ama bağımsız bir devlet gibi kendi kendini yönetebilen 30 bağımlı bölgeyle birlikte dünyadaki devlet sayısı 236'yı bulmaktadır (Güner ve Ertürk, 2015, 3). Hangi ölçüt veya sayı kabul edilirse edilsin gerçek olan şey dünyada ülkelerin sayısının giderek artmakta olduğudur. Ülke sayılarının artması doğal olarak bu ülkelerin birer başkentlerinin olması anlamına gelmektedir. Bu çalışmada BM tarafından tanınmayan devletler ve bağımlı topraklar da incelemeye dahil edilmiş olup, özel idari bölgeler dahil edilmemiştir. Bu anlamda incelemeye temel alınan 243 ülke bulunmaktadır.

Bu 243 ülkenin 193'ünün (yüzde 79) denize veya okyanusa kıyısı bulunmaktadır. Kıyıya sahip ülkelerden başkentini kıyıya yerleştiren ülke sayısı 114 olup, bu ülkelerin 82'si ise ada ülkesi özelliğindedir. Bu noktada kıyı ülkesi olmanın sunduğu üstünlüklere rağmen dünyada başkentini kıyıya yerleştirme imkânına sahip 193 ülkenin yüzde 41'inin (79 ülke) bu tercihi yapmadığı, başkentini iç bölgelere yerleştirdiği; ancak yüzde 59'luk kısmının ise başkentini kıyı şehirleri içerisinde seçtiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ada ülkesi özelliği taşıyan 82 ülkenin büyük çoğunluğu (70 ülke[†] ve yüzde 85'lik kısım) başkent olarak kıyı şehirlerini seçmiştir. Ana karalardan Avustralya nispeten kıyıya yakın bir iç bölgeyi başkent olarak seçerken, Grönland da bir kıyı şehrini başkent olarak seçmiştir.

Kıtalar bazında başkentlerin konumu üzerine yapılan değerlendirmede şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır: Asya kıtasında yer alan ve ada özelliği taşımayan 44 ülkenin 29'unun (yüzde 66) deniz ve okyanusa kıyısı bulunmaktadır. Buna rağmen başkentini kıyı bölgesine yerleştiren ülkelerin oranı, başkentini iç bölgeden seçen ülkelere göre daha azdır. Asya kıtasında 10 ülke başkentlerini kıyıya yerleştirme tercihinde bulunmuştur (Azerbaycan, İsrail, Kuveyt, Lübnan, Malezya, Umman, Katar, Tayland, Birleşik Arap Emirlikleri, Abhazya). Yani Asya kıtasında yer alan kıyı ülkelerinin ancak yüzde 34'lük kısmı başkentini kıyı bölgesinden seçmiştir. Çin ve Hindistan gibi Asya kıtasının iki büyük nüfuslu, yüzölçümlü ve geniş kıyılara sahip ülkeleri de başkentlerini iç bölgeye yerleştirme yönünde tercihte bulunmuştur. Çin nispeten kıyıya yakın bir iç bölgeyi başkent olarak seçerken, Hindistan ise kıyıdan uzak kuzey bölgesinde başkent tercihi yapmıştır. Yine İran, okyanus kıyısı yerine iç deniz olan Hazar'a yakın bir iç bölgeyi başkent olarak seçmiştir.

[†] Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Cape Verde, Komorlar, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi, Fiji, Filipinler, Grenada, Haiti, İzlanda, Endonezya, İrlanda, Jamaika, Kiribati, Malta, Marşal Adaları, Moritus, Nauru, Yeni Zelanda, Papua Yeni Gine, Fransız Polinezyası, St. Kitts ve Nevis, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadinler, Samoa, Amerikan Samoa, Sao Tome ve Principe, Solomon Adaları, Sri Lanka, Tayvan, Doğu Timor, Tonga, Trinidad ve Tobago, Tuvalu, Guam, Yeni Kaledonya, Manş Adaları, Faroe Adaları, Man Adaları, Aruba, Britanya Virjin Adaları, Cayman Adaları, Porto Riko, Sint Maarten, Turks ve Caicos Adaları, Amerikan Virjin Adaları, Bermuda, Curaçao, Jersey, Guernsey, Anguilla, Vallis ve Futuna, St. Barthelemy, St. Pierre ve Miquelen, Montserrat, Falkland Adaları, Christmas Adaları, Norfolk Adası, Niue, Tokelau, Pitcairn Adaları, Karayip Hollandası, Guadeleoupe, Martinik.

Avrupa kıtasında yer alan ve ada ülkesi özelliğinde olmayan 44 ülkenin 28'inin deniz veya okyanusa kıyısı bulunmakta olup bunlardan 7'sinin başkenti kıyı kenti özelliği taşımaktadır. Kıyısı bulunan ülkelerden yüzde 75'i başkent tercihinin iç bölgelerden yana yapmıştır. Kısaca Avrupa kıtasındaki ülkeler başkentlerini büyük oranda kıyıdan uzağa yerleştirmiştir.

Afrika kıtasındaki ülkelerin 32'sinin kıyısı bulunmaktadır. Başkenti kıyıda bulunan ülke sayısı ise 20'dir. Bu anlamda kıyıya sahip Afrika ülkeleri arasında başkent tercihinin kıyıdan yana yapan ülke sayısı yüzde 63'tür. Yani kıyısı olan Afrika ülkeleri başkentlerini büyük oranda kıyıya yerleştirmişlerdir.

Kuzey Amerika'da yer alan ülkelerin tamamı kıyıya sahiptir. Başkentlerin yerleşimi açısından bakıldığında ise kıyı değil iç bölgelerin seçildiği görülmektedir. Bu ülkeler içerisinde sadece Panama'nın başkenti kıyıda yer almaktadır. Güney Amerika kıtasında yer alan 13 ülke içinde sadece Paraguay ve Bolivya'nın kıyısı yoktur. Kıyısı bulunan 11 ülke içinde Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvator ve Venezuela hariç diğer ülkeler kıyı şehirlerini başkent olarak tercih edilmiştir.

Kentleşen dünyada 2016 yılında dünya nüfusunun yüzde 23'ü olan 1,7 milyar insan, en az bir milyon nüfusa sahip şehirlerde yaşamıştır. 2016 yılında nüfusu 10 milyonu aşan 31 şehrin 14'ü ise başkent statüsündedir (UN, 2016, ss. 3-4). Bunlar arasında Arjantin, Filipinler, Endonezya ve Peru'nun başkenti kıyı şehri özelliği taşımaktadır. Birleşmiş Milletler verilerine göre (UN, 2018, s. 10-29), 2018 yılında dünyada nüfusu 1 milyonu aşan en az bir ya da birden fazla şehre sahip 121 ülke bulunmaktadır. Ve bu ülkelerin 99'unun (yüzde 82) başkenti aynı zamanda ülkelerinin en fazla nüfusunu barındıran en büyük şehridir.

Kendi ülkelerinin kentsel nüfusunun yaklaşık yüzde 60'ından fazlasını barındıran başkentlere sahip ülkeler arasında Kongo, Kuveyt, Panama, Porto Riko ve Moğolistan yer almakla birlikte, bunlardan Kuveyt, Panama ve Porto Riko'nun başkentleri kıyıda yer almaktadır (UN, 2016, s. 7).

Tarihte ülkelere başkentlik yapmış çeşitli şehirler olmuştur. Ekonomik, sosyal, güvenlik, siyasi veya çevresel nedenlerle başkentler değişmiş ve değişmektedir. Bazen iç bölgedeki başkent yerine kıyı bölgesinden başkent tercihi yapılırken bazen de kıyı bölgedeki başkent yerine iç bölgelerde bir başkent seçimi yapılmaktadır. Bugün başkentini kıyıya yerleştirme imkânına sahip olan ülkelerin çoğunluğu (yüzde 59) başkentini kıyıya yerleştirmiştir. Ancak eski başkentlerin konumları dikkate alındığında başkenti kıyıda yer alan ülke sayısının geçmişte daha çok olduğu tespiti yapılabilir. Başkentini kıyıdan iç bölgelere taşıyan ülkelere örnek olarak Arnavutluk, Belize, Brezilya, Fildişi Sahili, Yunanistan, Nijerya, Tanzanya, Türkiye ve Vanuatu gösterilebilir.

5. İklim Değişikliğinin Kıyı Başkentleri Üzerine Etkileri

Geçmişten bugüne başkentler savunma, ulaşım, iklim, doğal kaynaklar gibi avantajlı yerlere kurulmuştur. Suya kıyısı bulunan ülkeler için başkentlerin kıyıda olması ulaşım, iletişim, ekonomik açılarından üstünlük sunmaktadır. Ancak bu üstünlüklere rağmen kıyı yerleşimleri ve başkentler bugün özellikle iklim değişikliğinin etkisi altında ciddi risklere maruz kalabilmektedirler. Bu risklere rağmen çok sayıda şehir henüz deniz yükselmesine karşı önlem almadığı gibi alma gücüne de sahip değildir. Kıyı şehirlerinin sular altında kalması veya tamamen batması bir yana bu durumlar dışında bile ciddi zararlar ortaya çıkmakta ve şehirlerde yaşamak riskli hale gelmektedir. Pek çok başkent, sel ve fırtına gibi afet riski bölgesinde bulunmakta veya bu afetlere maruz kalmaktadır. Dünyada başkentlerin büyük çoğunluğunun kıyıda yerleşmiş olması bu şehirlerin kırılganlıklarını arttırmaktadır.

Kırılganlık, riske maruz kalma ve riskin azaltılması konusunda kaynak yetersizliği gibi faktörlerden oluşmaktadır (Moellendorf, 2015, s. 174). Bu durumda Güney ve Kuzey yarım küre karşılaştırmasında güney yarım kürenin etkilenebilirliğinin daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bu kürede yer alan ülkelerin sosyoekonomik yapısı, iklim değişikliğine karşı kırılganlıklarını arttırmaktadır.

İklim değişikliği ve kıyı seviyesinin yükselmesiyle birlikte kıyı yerleşimlerinin erozyon başta olmak üzere artan risklere maruz kalması ve bu etkinin insan kaynaklı baskılarla giderek artması beklenmektedir. Bu durumda özellikle küçük adalar savunmasız durumdadır (IPCC, 2007, s. 48). Deniz seviyesinin yükselmesine bağlı olarak tüm kıyı şehirleri etkilenecek olmakla birlikte bazıları daha fazla etkilenme riski taşımaktadır. Asya şehirleri bu açıdan kötü durumdadır. 2050’de deniz yükselmesinden etkilenecek beş kişiden dördü doğu ve güneydoğu Asya’da yaşıyor olacaktır. Amerika’da benzer şekilde doğu ve körfez şehirleri savunmasızdır. İspanya, Hollanda ve İtalya başta olmak üzere Avrupa’nın dörtte üçü ile Afrika aynı tehdit altındadır (Muggah, 2019). Kıyı erozyonu Afrika için çok ciddi bir tehlikedir ve yılda 1-2 metre geri çekilme gerçekleşmektedir. Ticaret, balıkçılık ve turizm nedeniyle başkentlerin ve büyük kasabaların çoğunluğu kıyıda yer almaktadır. Bu erozyonun iklim değişikliği ve deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle artması beklenmektedir (UNESCO, 2012).

Pasifik adaları bölgesindeki felaketler 1950’lerden itibaren artmış olup, daha yoğun ve sık hale gelmiştir. Yüksek deniz seviyesinde sel ve kıyı erozyonunun artması, fırtınalar sırasında tuzlu suyun toprak ve tatlı su kaynaklarını kirletmesi mümkündür. Bunlara ek olarak bu yerleşimlerde kıyı balıkçılığı ve turizm gibi ana ekonomik sektörler zarar görecektir (Russell, 2011, s. 9). Bu zararlara maruz kalmış örnekler verebilmek mümkündür. Örneğin Belize’nin başkenti Belize şehri iken 1961’de yaşanan fırtına nedeniyle büyük zarar gördüğünden terk edilmiştir.

Bu afet sırasında özellikle önemli hükümet belgelerinin yok olması yeni başkent arayışlarını gündeme getirmiştir. Yeni başkent arayışları çerçevesinde fırtınadan zarar görmeme ana seçim kriteri olmuş ve kıyıdan uzak bir şehir olması esas alınmıştır (Mirheider'den aktaran Valigholizadeh ve Ahmadipour, 2015, s. 60).

Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın en fakir şehirlerinin çoğunda enformel yerleşim bölgelerinde atık toplama, şebeke suyu, yağmur ve yüzey suyu drenajı ile sanitasyon sistemleri gibi temel hizmetler bulunmamaktadır. Şehir yönetimlerinin altyapıyı geliştirmek ve iklim değişikliğini gündeme almak için gerekli mali güçten çoğunlukla yoksundur. Bu durum, şehirlerin iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum sağlama konusunda sistematik bir eylemde bulunma yeteneklerini sınırlamaktadır (McCarney vd., 2011, s. 250). Özellikle Filipinler, Endonezya, Malezya, Sri Lanka, Tayvan ve Tayland'da yaşanan tsunami ve depremler bu ülkeler için büyük can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Başkentini kıyıda yer alması ve taşıdığı işlevler dikkate alındığında, iklim değişikliğinin oluşturduğu maliyetlerin boyutu büyümektedir. Örneğin (Nkomo vd., 2006, s.34)Gambiya'da, 1.0 metrelik bir deniz seviyesi yükselmesinin başkenti Banjul'u tamamen sular altında bırakabileceği ve yaklaşık 217 milyon dolarlık bir kayba yol açabileceği tahmin ediliyor.

Solomon Adaları'na bağlı küçük bir kasaba ve aynı zamanda eyalet başkenti olan Choiseul halkı için yer değiştirme tek seçenek haline gelmiştir. Ana karada yeni bir yerleşim yeri inşa edileceği ve taşınmanın onlarca yıl alacağı belirtilmektedir. İklim değişikliğine bağlı ilk başkent değişikliği projesi olması beklenen Choiseul projesinin aynı zamanda diğer Pasifik adasındaki şehirler için model olacağı umulmaktadır (Reuters, 2014). Aynı şekilde yükselen deniz seviyesine karşı savunmasız olan Kiribati'nin yaşanmaz hale gelmesi durumunda yaklaşık yüz bin kişinin yerleşmesi için Fiji'de arsa satın alınmıştır (Spross, 2014). Tayvan'da son dönemlerde benzer bir tartışma başlatılmış olup, bilim adamları ve uzmanlar başkentte yaşanan yüksek sıcaklıklar, sel, hava kirliliği, deniz seviyesinin yükselmesi gibi gelişmeler sonucu başkentini yerinin değiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak bunun iki veya üç yıllık bir zaman sürecek olması nedeniyle yer değiştirmenin hemen yapılması gerektiği dillendirilmektedir (Tzu, 2019).

Endonezya iklim değişikliğinden dolayı başkentini değiştirecek ülkeler arasında öne çıkmaktadır. Yaklaşık on milyon kişinin barındığı bu şehir hızlı bir biçimde batmaktadır. On milyon nüfusun yüzde 40'ı deniz seviyesinin altındaki yerleşimlerde yaşamaktadır. Başkentini batması ülkenin uluslararası imajını zedelemektedir. İnşa edilen deniz duvarları ise sınırlı bir koruma sağlamaktadır (Good, 2019). Tahminen 33 milyar dolara mal olması beklenen başkentini yer değiştirmesinde 1.5 milyon memur için konut ve kamu kurumlarının inşa edilmesi gerekmektedir (Reuters, 2019). Aynı şekilde Tayland, başkentini yerinin değiştirilmesinin gündemde olduğu bir ülkedir. Başkent Bangkok aşırı kalabalık,

yoğunluk, kirlilik ve yükselen deniz seviyesi ile kuşatılmış durumdadır (The Guardian, 2019). Bangkok'u yükselen deniz seviyesinden korumak için 80 kilometrelik bir sel önleme duvarı ve 300 metre açıkta bir mangrov bataklığı inşa edilmesi önerilmektedir(The Diplomat, 2013).

Kıyıda yer alan başkentler olarak Maputo ve Luanda'da hem yağmurun çok yağması hem de deniz seviyesinin yükselmesine bağlı su baskınları fazla yaşanmakta (Udelsmann Rodrigues, 2019, s.3) ve ciddi zararlar ortaya çıkmaktadır. 2018'de gerçekleşen ve ülke genelinde otuz bin kişiyi etkileyen sebev neden olan fırtınada başkent Cibuti'de yaklaşık iki bin evi su basmış, altyapı ve işletmeler zarar görmüş, çok sayıda insan ölmüştür (Kireyev, 2018, s. 9). Yine Tanzanya'nın en büyük şehri olan Daressalam'ın yüzde 8'i zaten deniz seviyesinin altında olup şehir sıklıkla su altında kalmakta, ulaşım ve enerji altyapısı zarar görmekte, büyük ekonomik kayıplar ortaya çıkmaktadır (C40 Cities, 2019). Bu gibi zarar ve kayıplar dikkate alındığında nedeni ne olursa olsun başkentın kıyıda iç bölgeye taşınmasının isabetli bir karar olacağı ortadadır. Ancak maliyetler düşünıldüğünde çoğu ülkenin bunu göze alamadığı görülmektedir.

Ada topluluklarından oluşan Palau, 2006'da başkentini Koror'dan en büyük adası olan Babeldaob'un Melekeok eyaletinde bir yerleşim yeri olan Ngerulmud'a taşımıştır(Nations Online, 2020). İklim değışikliği raporları, Palau'da daha güçlü fırtınaların ve kıyı sellerinin artacağı, daha sıcak havaların yaşanacağı ve ekosistemlerin zarar göreceğini ortaya koymaktadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, ekosistemler ve kültürel alanların yanı sıra okullar ve ulaşım dâhil olmak üzere deniz seviyesinin altındaki kıyı altyapısını tehdit etmektedir(East-West Center, 2020).

Küresel ısınma kaynaklı deniz seviyesi yükselmesi sonucu sadece kıyı şehirleri değil tüm kara parçasının batma riski altında olduğu ülkeler bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak Bangladeş, Komorlar, Tongo, Seyşeller, Palau, Nauru, Kiribati, Mikronezya, Tuvalu ve Maldivler (Worldatlas, 2019) gösterilebilir. Sadece küçük ada ülkeleri değil gelişmiş ülke grubu içinde yer alan kıyı şehirleri de risk altındadır. Örneğin (EC, 2019): Birkaç yüzyıl içinde Amsterdam ve Londra'nın da aralarında bulunduğu Avrupa'daki belli, başlı kıyı kentleri için iklim değışikliğinin yıkıcı etkileri beklenmektedir.

Gelişmiş ülke başkentlerinden Dublin'in karşılaştığı riskler coğrafi ve demografik özelliklerine bağlıdır. İklim değışikliğine bağlı olarak sıcaklıkların artması, deniz seviyesinin yükselmesi, sel ve aşırı hava olaylarının sıklaşması ile karşı karşıya kalınacağı, bu coğrafi ve demografik özelliklerin Dublin'i kırsal, denize kıyısı olmayan ve seyrek nüfuslu yerlere göre iklimsel farklı bir takım risklere karşı hassas kılmaktadır (Dublin City Council, 2019, s. 18, 23). Üç nehir ağzında ve deniz kenarında bulunan Letonya'nın başkenti Riga'da taşkın riski yüksektir. Riga'nın 15 km'lik sahil şeridi ile yaklaşık yüzde 60'ı deniz seviyesi

yükselmesine açıktır. İklim değişikliğine uyum konusundaki diğer riskler ise deniz fırtınasına bağlı dalgalanmalar, ani taşkınlar ve kentsel su altyapısının eski olmasıdır (Briede vd., 2011, s. 96).

Liberya'nın başkenti Monrovia ve metropolitan bölgesi, iklim değişikliğine bağlı kıyı etkilerinden en çok etkilenen ve en savunmasız bölgelerden biridir. Yüksek yoğunluktaki gecekondu bölgeleri dahil olmak üzere şehrin büyük bir bölümünün etkilenmesi muhtemeldir. Monrovia için iklim değişikliğinin etkileri olarak insanların kıyı şeridini terk etmesi, kritik altyapı ve ekonomik varlıkların sular altında kalması, geçim sıkıntısı ve sosyal bozulma ile kritik ekosistem kaybı (Green Climate Fund, 2018, s. 6) beklenmektedir.

Küçük ada ülkelerinin çoğunun ekonomisi ve nüfusu en büyük kent olarak başta başkent ve diğer kentler olmak üzere kıyıda yer aldığından iklim değişikliğine bağlı risklere uğrama sıklığı fazladır. Buralarda afet sıklığının artması, afete karşı direnç oluşturma ve yeniden toparlanma kapasitelerini azaltmaktadır. Çoğu küçük ada devletinde ve diğer kıyı yerleşimlerinde kıyı erozyonu ve fırtına kaynaklı dalgalanmalar nedeniyle ciddi miktarda toprak kayıpları yaşanmakta, kıyı erozyonu şiddetlenmektedir.

6.Sonuç

İklim değişikliği en büyük etkilerini sahip olduğu altyapı, nüfus, ekonomik ve sosyal işlevler açısından şehirlerde ve özellikle de metropollerde göstermektedir. Büyük oranda başkent, ülkeleri için en önemli çekim merkezi ve metropol özelliği taşımaktadır. Ekonomik, çevresel, kentsel, güvenlik, siyasal ve çevresel nedenlerle başkentler yer değiştirmektedir. Başkentlerin güvende olması ülkeler için önemli olmakla beraber, güvensizlik unsurlarının varlığı da aynı şekilde ciddi riskler doğurmaktadır. Başkentler sadece yönetsel işlemlerle sınırlı olmayıp, ekonomik, kültürel ve ulusal temsil gibi işlevlere de sahiptir.

Küresel kentler sınıflandırmasında daha çok başkentler yer almaktadır. Küresel şehir ağı içinde yer alan yarışan şehirler daha çok metropoller olmakta ve bu metropollerin başkent olduğu dikkate alındığında başkentler üzerinde yıkıcı etkileri olan afetlerin aynı zamanda ülkelerin bu yarışta geri kalması, ağır ekonomik kayıplara ve nüfus kaybına uğraması anlamına gelmektedir. Bu nedenle başkentlerin zarar görebilirliği ülkelerin zarar görebilirliğini artırmaktadır.

Dünyada deniz veya okyanusa kıyısı bulunan 193 ülkenin yüzde 59'unun başkentinin kıyı kesiminde yer alması, iklim değişikliği sonucu deniz seviyesinin yükselmesi ve fırtına gibi nedenlerle başkentler için yıkıcı etkileri artırmaktadır. Bu durum başkentlerin yer değiştirmesinde ve yeniden yerleştirilmesinde önemli bir zorlayıcı sebep haline gelmektedir. Yani başkent olarak seçilme nedenleri iklim değişikliğinin etkileriyle birlikte ortadan kalkmaktadır. Ekonomik, tarihi, manevi veya siyasi nedenlerle seçilmiş olan başkentlerin bu özellikleri iklimsel

nedenlerle yok olmaktadır. İklim değişikliğinin meydana getirdiği afetler ve kırılganlıklar ülkelerin önemli işlevlerini üstlenen başkentler için güvensizlik nedenleri olmaktadır. Başkentlerin ülkeler için üstlendiği görevleri sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi güvenli sosyal, ekonomik ve ekolojik çevreden geçmektedir. Bu nedenle başkentlerin güvenliği yeniden yerleştirme ya da altyapıyı iklimsel felaketlere karşı düzenleme yoluyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Deniz seviyesinden yüksekliğinin az olması ve hatta bazı ülkelerin başkentlerinin deniz seviyesinin altında olması, başkentlerin kırılganlığını arttırmaktadır. Dünya genelinde ülkelerin coğrafi konumları açısından yaklaşık yüzde 80'inin deniz veya okyanusa kıyısı bulunmakla beraber, bunların yüzde 60'a yakın bir oranı başkentlerini kıyı bölgesinden seçmiştir. Kıyıya sahip diğer ülkeler çeşitli nedenlerle başkentlerini merkeze, iç bölgelere ya da kıyıya yakın iç bölgelere yerleştirmişlerdir. Bu anlamda kıyıya sahip olan ülkelerin başkentleri büyük oranda kıyıda yer almaktadır.

Başkent konumları üzerine yapılan değerlendirmeye göre Kuzey Amerika, Asya ve Avrupa kıtalarındaki ülkelerin başkentlerini büyük oranda iç bölgelere yerleştirmiş iken; ada ülkeleri, Güney Amerika ve Afrika gibi kırılgan ülkeler ise daha çok kıyıdan yana tercihte bulunmuşlardır. Bu ülkelerin ekonomik, teknolojik ve sosyal yapıları ile başkentlerin bu ülkeler için aynı taşıdığı fonksiyonlar dikkate alındığında başkentlerin iklim değişikliğine ve diğer birtakım güvenlik gerekçeleriyle değiştirilmesi gerekeceği ancak bu ülkelerin ekonomik, teknolojik ve coğrafi kısıtlılıklardan ötürü başkent belirleme ve taşımada sıkıntılar yaşayacakları ortadadır.

İklim değişikliği başta olmak üzere diğer çevresel baskıları dikkate alarak geniş coğrafyada başkentlerin yer seçimi ve yeniden yerleştirilmesi konusuna yönetimlerin önem vermesi zorunlu hale gelmiştir. Kentsel yerleşimlerin ve başkentlerin inşasında iklim değişikliği önemli bir planlama unsuru olarak dikkate alınmalıdır.

Önümüzdeki dönemlerde artan iklim baskısı pek çok yerleşim yerinde olduğu gibi başkentler için de yeniden yerleşimi veya yer değiştirmeyi zorunlu hale getirecektir. Bu yer değiştirmenin maliyeti düşünüldüğünde alternatif olarak yeni başkentlerin belirlenmesi veya bazı ülkelerde olduğu gibi ikinci bir başkent hazırlanması önemli hale gelmektedir. Bu anlamda ülkeler için iklim değişikliğine uyumun maliyeti ile yeniden yerleştirme maliyetlerinin hesaplanması ve karar verme sürecine dahil edilmesi gerekliliği ortadadır. Başkent işlevlerini yeniden konumlandırarak sosyal, ekonomik, idari ve benzeri alanlarda ortaya çıkacak büyük zararlar önlenebileceği gibi tamamen bir yer değiştirmeye de bu olumsuzlukların azaltılması mümkün olabilir.

Kaynakça

- Alam, M. ve Rabbani, G. (2007). Vulnerabilities and responses to climate change for Dhaka. *Environment and Urbanization*, 19(1), 81-97.
- Alkan, A. (2004). Kitap İncelemesi: Tayfun Çınar, Dünya’da ve Türkiye’de Başkentlik Sorunu. *Ankara SBF Dergisi*, 59(4), 265-268.
- Barcelona Field Studies Centre* (2019). World Capital Cities. <https://geographyfieldwork.com/WorldCapitalCities.htm>(08.08.2019).
- bbc (2018). Jakarta, the fastest-sinking city in the World. <https://www.bbc.com/news/world-asia-44636934>(30.7.2019).
- bbc (2019). Ülkeler ve başkentleri.<https://www.bbc.co.uk/Academy/tr/articles/art>(08.08.2019).
- Briede, A., Kūle, L. Kļaviņš, M. ve Kļaviņa, L.(2011). Climate Change in Latvia and Adaptation to it. (M. Kļaviņš ve A. Briede(ed.), *Facilitating Stakeholder Involvement in Adaptation to Floods in Riga: from Research and Planning to Actions* içinde (96-106). Riga: University of Latvia Press
- Britannica.com (2019). List of countries. <https://www.britannica.com/topic/list-of-countries-1993160>(08.08.2019).
- Bronen, R. (2011). Climate-Induced Community Relocations: Creating An Adaptive Governance Framework Based in Human Rights Doctrine. *N. Y. U Review Of La W & Social Change*, 35(357), 357-407.
- Human Rights Doctrine, *N. Y. U Review Of La W & Social Change*, 35, 357-407. <https://unfccc.int/adaptation/application/pdf> (29.08.2019).
- Campbell, S. (2003). The Enduring Importance of National Capital Cities in the Global Era, University of Michigan, Urban and Regional Research Collaborative, Working Paper Series 03-08.
- Clarke, J.I. (1971). The growth of capital cities in Africa, *Africa Spectrum*, 6(2), 33-40, <https://www.jstor.org/stable/40173572> (26.08.2019).
- C40 Cities (2019). Staying afloat: the urban response to sea level rise.<https://www.c40.org/other> (10.09.2019).
- Dublin City Council (2019). Draft Climate Change Action Plan 2019-2024. <https://www.dublincity.ie/councilmeetings/documents> (03.10.2019).

- East-West Center* (2020). Palau faces stronger storms, hotter weather, and threats to ecosystems, says new climate change report.[https://www.eastwestcenter.org/news-center/news-releases/palau-faces-stronger-storms-hotter-weather-and-threats-ecosystems-says-new\(13.12.2020\)](https://www.eastwestcenter.org/news-center/news-releases/palau-faces-stronger-storms-hotter-weather-and-threats-ecosystems-says-new(13.12.2020)).
- EC-European Commission* (2019). The challenge of climate change to the european coastal areas. <https://ec.europa.eu/environment/iczm/statecoast.htm> (07.08.2019).
- EPA* (2016). Adapting to climate change-Alaska, https://www.epa.gov/sites/production/files/2016-07/documents/alaska_fact_sheet.pdf(03.10.2019).
- FAO* (2019). List of countries and codes, <http://www.fao.org/countryprofiles/iso3list/en/>(08.08.2019).
- Freitas Marcondes, J. V. (1959). Brasilia, The new capital of Brazil, *The Mississippi Quarterly*, 12(4), 157-167.
- GaWC. (2018). The world according to GaWC 2018. <https://www.lboro.ac.uk/gawc/World2018t.html>(28.08.2019).
- Giddens, A. (2013). *İklim Değişikliği Siyaseti* (E. Baltacı, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi. (2011).
- Good, R. (2019). Indonesia has plans to move capital from sinking Jakarta to Borneo. https://www.euronews.com/2019/08/17/indonesia_has-plans-to-move-capital-from-sinking-jakarta-to-borneo (18.10.2019).
- Gordon, D.L.A. (2006). Capital cities in the twentieth century, D.L.A. Gordon(Ed.).*Planning Twentieth Century Capital Cities içinde* (1-7). Taylor &Francis e-Library.
- Gottmann, J. (1977). The rol of capital cities, *Ekistics- Urban Systems*, 44(264), 240-243.
- Gottman, J. (1985), The study of former capital, *Ekistics*, 52(314/315), 541-546.
- GPCI, (2018). Global Power city index 2018, http://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2018_summary.pdf (29.08.2019).
- Green Climate Fund (2018). Preparatory assessments for the Monrovia metropolitan climate resilience project.[https://www. greenclimate. Fund/documents/20182/ 1249347/PPF](https://www.greenclimate.fund/documents/20182/1249347/PPF) (15.10.2019).

- Güner, İ. ve Ertürk, M. (2015). Kıtalar ve ülkeler coğrafyası. Ankara: Pegem Akademi.
- Huq, S., Kovats, S., Reid, H. ve Satterthwaite, D. (2007). Editorial: Reducing risks to cities from disasters and climate change. *Environment & Urbanization*, 19(1), 3–15.
- IPCC (2007). Climate change 2007: synthesis report. R. K. Pachauri ve A. Reisinger (Ed.). Geneva, Switzerland. https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ar4_syr_full_report.pdf(12.09.2019).
- Iran 2011, (2011). City on the move.<https://thebusinessyear.com/iran-2011/city-on-the-move/focus> (26.08.2019).
- Kalem, C. (2015). *Başkent'in İstanbul'dan Ankara'ya taşınması süreci: iç ve dış tepkiler, 1919–1930*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kireyev, A. (2018). Macro-fiscal implications of climate change: the case of Djibouti, IMF Working Paper.
- Liu, D. (2017). Multi-factor consideration in selection of a capital for a country. *Asian Social Science*, 13(7), 150-157.
- McCarney, P., Blanco, H., Carmin, J. ve Colley, M. (2011). Cities and climate change. C. Rosenzweig, W. D. Solecki, S.Hammer, S. Mehrotra (Ed.). *Climate Change and Cities: First Assessment Report of the Urban Climate Change Research Network* içinde (249-269). UK: Cambridge University Press.
- MLIT-Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism(2008). Q&A. <https://www.mlit.go.jp/kokudokeikaku/iten/English/qa/chapter02.html>.
- Moellendorf, M. (2015). Climate change justice, Wiley Online Library, 173–186. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/phc3.12201>(10.09.2019).
- Muggah, R. (2019). The world's coastal cities are going under. Here's how some are fighting back, World economic forum,<https://weforum.org/agenda> (12.09.2019).
- Mumford, L. (2007). *Tarih boyunca kent*. (G. Koca ve T. Tosun, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nations Online (2020). Palau. <https://www.nationsonline.org/oneworld/palau.htm>. (13.12.2020).

- nationalgeographic (2019). capital. [https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/capital\(02.09.2019\)](https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/capital(02.09.2019)).
- Nikkei Assia* (2020). Japan debates creating 'backup' city to capital Tokyo. [https://asia.nikkei.com/Politics/Japan-debates-creating-backup-city-to-capital-Tokyo.\(09.12.2020\)](https://asia.nikkei.com/Politics/Japan-debates-creating-backup-city-to-capital-Tokyo.(09.12.2020)).
- Nkomo, J. C., Nyong, A. O. ve Kulindwa, K (2006). The impacts of climate change in Africa. [https://www.researchgate.net/publication/253698396_The_Impacts_of_Climate_Change_in_Africa\(12.12.2020\)](https://www.researchgate.net/publication/253698396_The_Impacts_of_Climate_Change_in_Africa(12.12.2020)).
- Potter, A. (2017). Locating the government: Capital cities and civil conflict, *Research and Politics*. October-December: 1–7.
- Reuters* (2014). Solomons town first in Pacific to relocate due to climate change. [https://www.reuters.com/article/us-foundation-climatechange-solomons\(29.08.2019\)](https://www.reuters.com/article/us-foundation-climatechange-solomons(29.08.2019)).
- Reuters* (2019). Indonesian president unveils site of new capital on Borneo island. [https://euronews.com/2019/08/26/indonesian-president-unveils-site-of-new-capital-on-borneo-island\(18.10.2019\)](https://euronews.com/2019/08/26/indonesian-president-unveils-site-of-new-capital-on-borneo-island(18.10.2019)).
- Rossmann, V. (2017). Why do countries relocate their capital cities? Six strategies. [http://globalurbanist.com/2017/03/13/why-do-countries-relocate-their-capital-cities.\(08.12.2020\)](http://globalurbanist.com/2017/03/13/why-do-countries-relocate-their-capital-cities.(08.12.2020)).
- Russell, L. (2011). Poverty, climate change and health in pacific island countries. [https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/9202/1/lrpacificislands2011.pdf\(10.09.2019\)](https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/9202/1/lrpacificislands2011.pdf(10.09.2019)).
- Spross, J. (2014). Meet the first pacific island town to relocate thanks to climate change. Thinkprogress. [https://thinkprogress.org\(29.08.2019\)](https://thinkprogress.org(29.08.2019)).
- Takyi, S. A. (2016). Comparative study of capital city elements: the case of Ghana and Nigeria. *African Geographical Review*, 35(2), 168-191.
- Tankut, G. (1993). Bir başkentin imarı: Ankara (1929-1939). İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Taylor, P.J ve Derudder, B. (2014). Tales of two cities: political capitals and economic centres in the world city network. *Glocalism: Journal Of Culture, Politics And Innovation*, 3, 1-16.

- The Diplomat* (2013). Will ASEAN countries move their capitals?. <https://thediplomat.com/2013/07/will-asean-countries-move-their-capitals> (09.12.2020).
- The Diplomat* (2020). Will South Korea relocate its administrative capital?. [https://thediplomat.com/2020/08/will-south-korea-relocate-its-administrative-capital/\(10.12.2020\)](https://thediplomat.com/2020/08/will-south-korea-relocate-its-administrative-capital/(10.12.2020)).
- The Guardian* (2019). Thailand PM considers moving capital as Bangkok congestion takes toll. <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/30/thailand-pm-considers-moving-capital-as-bangkok-congestion-takes-toll>. (09.12.2020).
- The Week* (2019). Is Thailand about to move its capital? <https://www.theweek.co.uk/103540/is-thailand-about-to-move-its-capital> (09.12.2020).
- Türkeş, M. (2008). İklim değişikliği ve küresel ısınma olgusu: bilimsel değerlendirme. E. Karakaya (Ed.). *Küresel Isınma ve Kyoto Protokolü* içinde (21-58). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Tzu, C. W. (2019). Scholars: Taiwan should relocate its capital. *Commonwealth*, <https://english.cw.com.tw/article.action?id=2416>. (29.08.2019).
- Udelsmann Rodrigues, C. (2019). Climate change and DIY urbanism in Luanda and Maputo: new urban strategies?. *International Journal of Urban Sustainable Development*, 1-13.
- Uluğ, H. (2004). Yeni başkentler, tasarım ve siyasi iktidar, *Planlama*, 2004(1), 39-57.
- UN (2016). The world cities in 2016, https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/Urbanization/the_worlds_cities_in_2016_data_booklet.pdf (09.08.2019).
- UN (2018). The world cities in 2018. https://www.un.org/en/events/citiesday/assets/pdf/the_world_cities_in_2018data_booklet.pdf (09.08.2019)

UN (2019). Member States. <https://www.un.org/en/member-states>(08.08.2019).

UNESCO (2012). Coastal erosion major threat to West Africa. http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/coastal_erosion_major_threat_to_west_africa/

Uysal Oğuz, C. (2017). Inuit halkı ve iklim değişikliği. H. Gümrükçü, G. Ersoy, A. İnan Şimşek, F.C. Yaşar Dinçer (Ed.). *Küresel bakışla kutup çağı-3*. İçinde (111-131). Ankara: Efil Yayıncılık.

Valigholizadeh, A. ve Ahmadipour, Z. (2015). An analysis of actual factors behind transfer of capital cities: an emphasis on selection of Ankara as Turkish capital city. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 43-70.

Worldatlas (2019). 10 countries that could disappear with global warming. <https://www.worldatlas.com/articles/710-countries-that-could-disappear-with-global-warming.html>(07.08.2019).

World Bank (2010). Cities and climate change: an urgent agenda. Urban Development Series Knowledge papers,10.

World Bank (2019). Countries and economies. <https://data.worldbank.org/country>, (08.08.2019).

An Essay on the Status of the Coastal Capitals in Context of the Climate Change and Its Effects on the Relocation

Extended Abstract

1.Introduction

Today, the climate change has become one of the issues that pick interest in international level and that are subjects of controversy. The fact that the impact of the urbanization and the climate change gained momentum, leads the two aforementioned subjects to affect each other. The climate change, which takes effect across all types of settlements, causes serious damages especially on settlements along the shorelines. The fact that the waterways have always been a powerful factor both in production and the transportation has been very influential in terms of establishing settlements in and around the bodies of water. This phenomenon explains the abundant number of cities along the shores of seas and oceans. Naturally, it is a fact that many capital cities around the world have been established on the shores due to such characteristics.

Capital cities, in addition to their national and international political, administrative, cultural, social and economic functions that they bear, also house a large population and they are usually the largest metropolitans of their host country. When a criteria such as being a coastal city is taken into account when analyzing the effects of the climate changes on capital cities, being exposed to a wide range of detrimental effects can be revealed because damaging events such as the rise in sea levels along the shorelines, increase in coastal erosion and severe meteorological events are amongst the effects of the climate change and they can cause heavy damages and losses for all coastal settlements including the capital cities. At this point, this hereby study attempts to indicate the fact that the need to relocate capital cities, especially the ones, located at coastal areas in many countries shall increase due to the climate change.

2.Method

The number of nations in the world is not completely clear. Different organizations may declare different numbers. For example, according to FAO, there are 195 nations in the world while the UN indicates 193 and the World Bank states 218 nations respectively. In this study, states and dependent areas or special administrative territories have been included to the work and thus the situations of the capital cities were discussed over 243 nations. Indicating the locations of the capital cities being on the inland or on the shoreline, was deemed necessary in terms of disclosing their potential of being exposed to the damaging effects such as the climate change related rise in sea levels, coastal erosion and meteorological events. In this manner, it was aimed to carry out an analysis regarding the possibility for the coastal capital cities to be relocated depending on the effects of the climate change.

3.Results and Discussion

193 out of 243 countries, which were included to the study (%79) has a coast on a sea or ocean. The number of countries, which established their capital cities to their coasts is 114 and %82 of those countries happen to be island nations. At this point, 193 nations (41%) placed their capital cities inland. That means that the majority of nations chose coastal regions as the home to their capital cities. %85 of the island nations chose coastal regions to establish their capital cities.

For the countries that have costs on the bodies of water, the capital city being located on the coast offers significant advantages in terms of transportation, communication with economic benefits.

However, despite such benefits, the coastal settlements and capitals may be under severe risks due to the effects of the climate change. Many capital cities are located within natural disaster zones such as floods and hurricanes or they may be outright exposed to such events. The fact that the majority of capitals in the world are established on the coastal regions increases the fragility of those cities.

While the North American, Asian and European countries located their capital to inland areas to a larger extent, the island nations and the fragile states such as the Southern American and African nations chose rather coastal regions to establish their capitals. When the economic, technological and social structures of such countries as well as the functions that their capitals carry out for them are taken into account, it is obvious that their capital cities would require relocation due to climate change and several other security related reasons but it is also clear that they will also experience hard time to determine a new location and relocate their existing capitals because of the economic, geographic and geographic limitations of their own.

4. Conclusion

The susceptibility of the capitals increases the susceptibility of the nations. The fact that the capital cities of %59 of the 193 countries with a shore on a sea or ocean are also located on the shore, increases the damaging impact of increasing sea levels and hurricanes, caused by the climate change on the capitals. This is gradually becoming an exigent circumstance for relocating or changing the capitals. That means that the reasons for choosing the location of a capital city are losing their validity in parallel with the effects of the climate change. That is precisely why the climate change should be taken into account as a major planning element in the construction of the urban settlements and the capitals.

In the near future, the increasing climate pressure shall make the relocation necessary for the capital cities just like in many settlements. When the cost of such relocation projects are considered, determining new capitals as alternatives or as practiced in several countries, creating a second capital city shall be really important.